

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ В ОБЛАСТТА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ, АВТОРСКИТЕ И СРОДНИТЕ ИМ ПРАВА

I. Състояние

1. Изводи

Налице е социално индеферентна към проблемите на интелектуалната собственост среда. Наблюдават се устойчиви потребителски нагласи към свободно и безплатно потребление на културен продукт. Липсва обществено съзнание за значимостта на интелектуалната собственост като неделима част от собствеността и за защитата на авторските права като гаранция за поддържането и развитието на творческия процес в интерес на потребителите, културата, икономиката и обществото като цяло.

Налице е икономически неблагоприятна среда с демотивиращ ефект върху креативността. Липсва стратегическа фискална политика по отношение на финансирането на интелектуални продукти и културни прояви. Не се идентифицира възможния потенциал за добавена стойност, който всеки създаден интелектуален продукт има – създаване на работни места, принос към БВП.

Липсва публична политика за защита на интелектуалната собственост при създаването и използването на културен продукт, опазването и умножаването на културното наследство. Интелектуалната собственост не се припознава от публичната власт като стратегически важна сфера.

Посегателствата срещу интелектуалната собственост се разглеждат като деяния с ниска обществена значимост и последици. В резултат е налице неефективно правоприлагане.

След измененията и допълненията на Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСР) от 25.03.2011г. е налице лоша законова рамка, противоречаща на основни принципи в авторското право и на международни нормативни документи, по които Р.България е страна, както и на Общностното право и решенията на Европейския съд.

Тревожно ниско присъствие на българска продукция в програмите и предаванията на радио и телевизионните оператори и кабелните мрежи.

В ход е засилен процес на дигитализиране на съдържание (текст, изображения, изпълнения, записи) благоприятстван от растящото ниво на компютризация и използване на интернет от институциите и домакинствата.

2. Тенденции

Тенденция за оказване на натиск от страна на ползватели върху правоносителите за доброволен отказ от правото им на възнаграждение за последващо използване на създадените от тях произведения и други обекти, защитени от ЗАПСР - лишаване от законно признатите им имуществени права.

Противодействие на организациите за колективно управление на права от страна на ползватели чрез оказване на натиск върху правоносителите за оттегляне от организациите като условие за използването на създадения от тях културен продукт.

Продължаваща практика на използване на творческо съдържание без отстъпени права, неплащане на възнаграждения за авторски и сродни права, плащане на неадекватни до степен на символични възнаграждения.

Устойчива тенденция за незачитане на закона и неизпълнение на възложени с него задължения без последствия за нарушителите.

II. Визия

Главната цел на националната стратегия за развитие на изкуствата, културното наследство, културните и творчески индустрии и културния туризъм в сектора „интелектуална собственост и права“ се формулира така:

„Република България ще бъде страна – членка на Европейския съюз с ниво на защита на авторските и сродните права сред първите 10 държави от съюза.“

III. Цели

Осъществяването на визията като главна цел на Националната стратегия по отношение на интелектуалната собственост може да се достигне чрез реализирането на следните стратегически цели:

1. Постигане на прелом в отношението към интелектуалната собственост чрез припознаването ѝ като стратегически важна сфера за устойчивото развитие на културата, културното наследство, икономиката и обществото като цяло, и като основен фактор за запазване на културната идентичност на нацията, осигуряване на културен обмен и културно многообразие.
2. Постигане на благоприятна икономическа среда за създаване и потребление на културен творчески продукт.
3. Създаване на условия за легално използване на защитено творческо съдържание чрез ефективно правоприлагане.
4. Създаване на трайна и устойчива обществена нагласа към зачитане на правото на интелектуална собственост и спазване на авторските и сродните права на творците и създателите на културен продукт.
5. Повишаване на авторитета и ефективността на организациите за колективно управление на права като основен механизъм за осигуряване на легален достъп до защитено творческо съдържание и гаранция за спазването на ЗАПСП.

IV. Приоритети

Основните приоритети на Националната стратегия за постигането на стратегическите цели в областта на защитата на интелектуалната собственост са:

Приоритет 1: Последователна политика за повишаване на сигурността и конкурентноспособността на интелектуалната собственост.

Последователната публична политика за защита на интелектуалната собственост при създаването и използването на културен продукт осигурява устойчивост на развитието на изкуствата, културните и творческите индустрии и културното наследство. Припознаването на интелектуалната собственост като стратегически важна за икономиката сфера и гарантирането на високо ниво на защита на авторските и сродните права осигурява конкурентноспособността на националната култура и международния културен обмен.

Приоритет 2: Стимулиране на създаването и потреблението на културен творчески продукт чрез насърчаване на инвестициите в креативните индустрии посредством данъчни преференции и облекчения за легалните ползватели на културно съдържание.

Неблагоприятната икономическа среда има демотивиращ ефект върху креативността и развитието на културните и творческите индустрии. Стратегическата фискална политика по отношение на финансирането на интелектуални продукти и културни прояви се основава на потенциала за добавена стойност, който всеки създаден интелектуален продукт има – създаване на работни места, принос към БВП. Данъчните преференции и облекчения за легалните ползватели на културно съдържание стесняват сивия сектор в икономиката на културата и същевременно разширяват достъпа на потребителите до културен продукт, освобождават финансов ресурс за инвестиране в нови творчески продукти.

Приоритет 3: Ефективно правоприлагане.

Ефективното противодействие на неправомерното използване на обекти на авторското право и сродните му права гарантира сигурността на интелектуалната собственост, разширява възможностите за осигуряване на културно многообразие на националния културен пазар и има ключово значение за постигане на визията за развитието на сектора.

Приоритет 4: Повишаване на общественото съзнание за значимостта на интелектуалната собственост и вредите, които интелектуалното пиратство нанася на културата, икономиката и обществото като цяло.

Социално индеферентната към проблемите на интелектуалната собственост среда превръща обществото в непретенциозен и посредствен потребител. Настоящият приоритет визира публичната политика за образование по интелектуална собственост на потребителите на културен продукт и създаване на устойчива негативна обществена нагласа към нарушаването на авторските и сродните права, мотивиране към легално потребление на културен продукт.

Приоритет 5: Припознаване на организациите за колективно управление на права (ОКУП) като основен механизъм за прилагането на ЗАПСП и тяхната икономическа и социална значимост като фактор за устойчиво културно развитие.

Колективното управление на авторски и сродни права е утвърден от десетилетия в Европа и света механизъм за упражняване на правата на правоносителите в условията на едновременно използване на културен продукт от множество ползватели, единствено възможен за редица видове използване на защитено съдържание и особено ефективен в условията на информационното общество. ОКУП имат съществен принос за развитието на икономиката чрез осигуряване на данъчни постъпления от събраните възнаграждения под

формата на ДДС и облагане на доходите на правноносителите, способстват за намаляване на дела на сивата икономика в културата, прибавят качество и добавена стойност към огромен брой дейности като развлекателни индустрии, пространствен, индустриален и воден дизайн, реклама, туризъм, медии, търговия, телекомуникации, спорт и други видове обществени дейности и прояви. Същевременно те притежават сериозен социален потенциал чрез своите социални и културни фондове и/или отчисления за такива национални фондове. ОКУП съсредоточават и най-високия експертен потенциал в областта на авторското право и сродните му права.

V. Мерки за постигане на целите

1. Правно-нормативни:

- Хармонизиране на националното законодателство в рамките на Европейската общност чрез транспониране на Директивите на ЕС от областта на интелектуалната собственост в националното авторскоправно законодателство при спазване на изискването за осигуряване на високо ниво на защита в съответствие с Директива 2001/29/ЕО.
- Присъединяване и ратифициране на международни споразумения с отношение към защитата на интелектуалната собственост, с което се осигурява издигане на нивото на защита на саздателите на български творчески продукт извън територията на страната и държавите от Европейския съюз.
- Промени в националното законодателство, свързано с интелектуалната собственост и правоприлагането – ЗАПСП, Закон за електронната търговия, Закон за радиото и телевизията, Наказателен кодекс, Наказателно-процесуален кодекс и други относими закони с оглед отстраняването на непълноти и привеждането в съответствие с Европейските директиви и решенията на Европейския съд и облекчаване на разследването на престъпления срещу интелектуалната собственост посредством Интернет и компютърните престъпления.
- Промени в данъчното законодателство с оглед насърчаване инвестициите в креативните индустрии и стимулиране на създаването и потреблението на културен творчески продукт.
- Промени в гражданското процесуално законодателство с цел облекчаване на воденето на граждански дела за нарушаване на интелектуалната собственост.
- Правно регламентиране на годишна квота за излъчване / предаване на българска продукция в програмите на обществените радио и телевизионни оператори.
- Регламентиране на възможности за публично финансиране на обществени функции в програмите на търговските оператори.
- Създаване на стандарти за дигитализиране/използване на обекти на културно наследство и обекти на авторското и сродните му права.

2. Правоприлагане:

- Засилен контрол и ефективно правоприлагане от страна на контролните, правоприлагащите и правораздавателните органи по отношение на спазването на правата на интелектуалната собственост от ползвателите.
- Оценка за спазването на ЗАПСП от страна на регулаторните органи при лицензиране/ регистриране на дейности на ползватели, предоставящи услуги, свързани с използване и разпространение на защитено съдържание.
- Подобряване на административния контрол за спазването на ЗАПСП чрез увеличаване на броя на проверките от страна на инспектората на министерството на културата.
- Използване на възможностите за действие на контролните и правоприлагащи органи по своя инициатива, а не само по сигнал от правоимащите за посегателства срещу интелектуалната собственост.
- Насърчаване на воденето на граждански дела за нарушени права чрез освобождаване от държавни такси за завеждането на дела както от правноносителите, така и от ОКУП и защитните организации на правноносителите.

3. Финансови:

- Намаляване на данъчната тежест чрез диференцирани ставки по ДДС за културните продукти и дейности.
- Въвеждането на данъчни преференции и облекчения за легалните ползватели на културно съдържание.

4. Организационни:

- Повишаване на ролята и ефективността на междуведомствения Съвет за защита на интелектуалната собственост в координирането на правоприлагането в областта на интелектуалната собственост. Издигане на статута му на ниво подчиненост на вицепремиер.
- Създаване на механизъм за ефективно координирано взаимодействие между регулаторните, контролните и правоприлагащите органи, както и между тях и неправителствените организации от сектора.
- Създаване на единен център за дигитализация в Р.България.
- Увеличаване на административния капацитет на инспектората на министерството с компетенции в областта на борбата с посегателствата върху интелектуалната собственост.

6. Социални и образователни:

- Публична политика за образование по интелектуална собственост на ниво:

- Общо образование на потребителите на културен продукт на ниво средно образование
- Образование на ниво специализирани средни и висши училища по изкуствата
- Специализирано образование за изграждане на знания и умения за управление на интелектуална собственост на институционално ниво
- Създаване посредством медийно партньорство на специализирани образователни програми, постоянни рубрики и образователни кампании за повишаване на информираността по въпросите на интелектуалната собственост и формиране на обществено съзнание за значимостта на интелектуалната собственост и вредите, които интелектуалното пиратство нанася на културата, икономиката и обществото като цяло;
- Създаване на мрежа от достъпни консултантски услуги в сферата на интелектуалната собственост.

VI. Наблюдение и оценка

Наблюдението за изпълнението на стратегията по отношение на интелектуалната собственост ще се осъществява от междуведомствения Съвет за защита на интелектуалната собственост. Мониторингът ще се извършва ежегодно с участието на представители на ОКУП, защитните и творческите организации на правоносителите.

Индикатори, по които ще се оценяват състоянието и напредъка, могат да бъдат:

1. Съответствие на авторскоправното законодателство с правото на Европейската общност и решенията на Европейския съд.
2. Съответствие на други относими закони и нормативни актове със Закона за авторското право и сродните му права (вътрешна хармонизация) като Закона за закрила и развитие на културата, Закона за радиото и телевизията, Закона за филмовата индустрия, Закона за електронните съобщения и др.
3. Брой предварителни производства:
 - образувани
 - прекратени (анализ на причините)
 - внесени в съда
 - Завършили с присъди:
 - осъдителни
 - оправдателни
4. Брой граждански дела, заведени от ОКУП, защитни организации и МК:
 - образувани

- завършили със съдебен акт по същество в полза на ищеца
- завършили със съдебен акт по същество в полза на ответника
- минимален и максимален размер на присъдените обезщетения (по брой дела)
- среден размер на присъдените обезщетения

5. Брой административно-наказателни производства:

- брой извършени проверки от МК
- брой съставени актове за установяване на административни нарушения
- брой издадени наказателни постановления
 - обжалвани
 - влезли в сила
 - отменени от съда
- събрани глоби и административни санкции
- среден размер на наложените глоби и административни санкции